

2003. – 239p. *Revill J.* The New Nose Job : Designer Vaginas // *The Observer*. – 2003. – Aug.17. – P.13. *Terry S.* Saving Face // *The Christian Science Monitor*. - 2002. – Febr. 21. – P. 7. The Female Feelgood Factor // *The Economist*. – 2003. – Sept.27. –P. 63-64. *Van de Weyer C.* Child Obesity – an Epidemic of Unequality // *New Statesman*. – 2003. – Oct. 20. – P. 20. *Whorton J. C.* Nature Cures. The History of Alternative Medicine In America. – New York : Oxford University Press, 2002. –368 p.

КЕЧЕДЖІ О.В.

(Приазовський держ. тех. ун-т)

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ФАКТОР ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The paper deals with the cross-cultural communication and its influence upon the improvement of English language's vocabulary. The factors of successful cross-cultural communication and reasons of communicative barriers' appearance were reviewed. Special attention was concentrated on the main stimulus of development of the language.

Key-words: *cross-cultural communication, borrowings, influence, forms of cross-cultural communication, stimulus of language's development.*

Сучасна англійська мова, зі специфічними особливостями її словникового складу являє собою продукт тривалого історичного розвитку, у процесі якого мова зазнавала впливу інших мов шляхом надходження до її складу лексичних одиниць іншомовного походження. Як відомо, словниковий склад англійської мови, так саме як і інших мов світу, перебуває в стані безперервної зміни. Ця мобільність і мінливість обумовлені тим, що мова, і, в першу чергу, її словниковий склад, безпосередньо зв'язана як з виробничою, так і з будь-якою іншою суспільною діяльністю людей. Взаємодія різних культур відбивається на їх мовах, оскільки в процесі виробничої або іншої діяльності відбувається спілкування між представниками різних мовних соціумів, чому сприяє міжкультурна комунікація (МКК). Для того, щоб мова могла повноцінно виконувати свою основну комунікативну функцію - функцію найважливішого засобу спілкування - її словниковий склад має швидко реагувати, відображати й фіксувати зміни, що відбуваються у всіх сферах життя та діяльності людей: у виробництві, науці, суспільно-економічних відносинах, у побуті тощо.

Предметом нашого дослідження є особливості впливу МКК на збагачення лексичного складу англійської мови. **Актуальність** зумовлена тим фактом, що процес міжкультурної комунікації сприяє поповненню та розвитку словникового складу мов завдяки надходженню лексичних одиниць іншомовного походження, таким чином впливаючи на розвиток мови в цілому.

За матеріал дослідження слугували словники іншомовних слів (Jennifer Speake «Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases» 2008, John Ayto «A Century of New Words» 2007, З.С. Трофимова «Словарь новых слов и значений» 2006), словник Longman Dictionary of Contemporary English 2003, англomовні періодичні видання (Report on Business, The Global and Mail, Global Sports, Daily Mail тощо) та інші друковані видання, а також ресурси Інтернет.

Метою нашого дослідження є встановлення ролі міжкультурної комунікації у збагаченні словникового складу англійської мови.

Поставлена мета обумовлює вирішення наступних **завдань**:

- дати визначення терміну «міжкультурна комунікація»;
- виявити чинники МКК;
- визначити причини виникнення комунікативних бар'єрів;
- визначити роль МКК у збагаченні словникового складу сучасної англійської мови.

Об'єктом нашого дослідження стали нові лексичні одиниці іншомовного походження.

Розвиток та збагачення словникового складу – це один із процесів пристосування мовної системи до нових умов комунікації у зв'язку зі змінами в позамовному середовищі. Людина є носієм певної національної ментальності й мови, яка бере участь у спільній діяльності (особисто мовної) з іншими представниками національної спільності, а також з представниками інших культур.

Під МКК мається на увазі, у першу чергу, мовні контакти етносів різних культур. Однак, явище МКК стало об'єктом дослідження лінгвістичної науки. Як галузь дослідження, міжкультурна комунікація сформувалася зовсім нещодавно (друга половина ХХ століття). Її засновником вважається Едвард Т. Холл (відомий американський антрополог та лінгвіст), який у 1959 р. опублікував свою книгу «*Silent Language*», де він описує взаємодію комунікації та культури [Зинченко 2008, с. 106]. Однією із версій є те, що термін «міжкультурна комунікація» набув чинності приблизно у 1954 р., коли була опублікована книга Е. Холла та Д. Трагера «*Culture as Communication*» [Зинченко 2008, с. 106].

Серед вчених питаннями, пов'язаними із МКК, займаються такі лінгвісти як: О.А. Леонтович, В.И. Тхорик, В.Г. Зинченко, Е.Н. Малюга, А. Вежбицька, В.А. Маслова та інші. Але всі науковці по різному трактують значення терміну «міжкультурна комунікація». В.А. Маслова дає наступне визначення МКК, а саме, що це «спілкування представників різних національно-лінгвокультурних спільнот, які мають різні національні когнітивні бази» [Леонтович 2007, с. 67]. Інші науковці трактують міжкультурну комунікацію як «безпосередній або опосередкований обмін інформацією між представниками різних культур» [Леонтович 2007, с. 351], «адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур» [Тер-Минасова, с. 14]. В.Г. Зинченко розглядає МКК як зустріч «свого та чужого» [Зинченко 2008, с. 217].

Розглянуті визначення «міжкультурної комунікації» збігаються за своїм змістом, визначаючи МКК як міжмовні контакти, взаємодію мов одна на іншу в результаті чого відбувається поповнення словникового складу шляхом запозичень лексичних одиниць мовою-реципієнтом, тобто запозичення функціонують, такби-то мовити, на перехресті культур.

Узагальнюючи наведені визначення, ми, в свою чергу, пропонуємо власне тлумачення «міжкультурної комунікації». Під МКК нами розуміється процес спілкування представників різних етнічних груп, різних соціумів у процесі якого відбувається обмін інформацією (лексичними одиницями) завдяки чому збагачується словниковий склад мов соціумів, що спілкуються.

У наш час англійська мова є домінуючою, тому що вона є основною при міжнародному спілкуванні. З цим погоджується О.М. Малюга, який зауважує, що

«сьогодення об'єднувальним початком для представників різних культур є англійська мова, яка за останні роки набула статусу офіційної мови міжнародного спілкування» [Малюга 2008, с. 152], або «глобальної мови» [Леонтович 2007, с. 349; Малюга 2008, с. 153], «global language» [Ряховская 2001, с. 30], «lingua franca» [Добросклонская 2005, с. 42], «Elf (English as Lingua Franca)» [Зацний 2007, с. 209]. Це відповідає дійсності тому, що англійська мова – це мова дипломатичного та ділового світу, економічного простору, яка дуже швидко розвивається та просувається світом.

Лексичні запозичення є наслідком комунікативних зв'язків між носіями різних мов. Лексичні одиниці іншомовного походження слугують засобом накопичення й зберігання культурно-етнічної інформації мови-донора у мові-реципієнті. Міжкультурна комунікація сприяє переходу лексичних одиниць, що номінують реалії життя інших соціумів у лексикон мови-запозичувача. Англійська мова, яка в наш час є мовою міжнародного спілкування, знаходиться в центрі подій, пов'язаних із процесом МКК.

До англійської мови завжди надходила багата кількість лексичних одиниць іншомовного походження. Існують певні сфери життя, де спостерігається активна взаємодія між носіями різних мов, в наслідок якої відбувається поповнення лексиконів даних галузей. Цей процес триває й дотепер. Так, наприклад, запозичення в англійській мові з французької, насамперед, відносяться до сфери моди та страв: *baguette* – *багет*, *chèvre* – *козячий сир*, *croissant* – *круасан*, *décolleté* – *декольте*, *dessert* – *десерт*, *gourmand* – *гурман*, *lingerie* – *дамська білизна*, *silhouette* – *силует*, *quiche* – *пиріг*. В галузі кулінарії спостерігається домінуюча роль італійської та японської мов: *broccoli* – *броколі*, *pasta* – *страва із макарон*, *radicchio* – *цикорій*, *ricotta* – *сир*; *nori* – *морська водорість*, *wasabi* – *японський хрін*. З Індії прийшли *bungalow* – *одноповерховий будинок*, *shampoo* – *шампунь*. У китайській мові англійці сприйняли *ginseng* – *женьшень*, *feng shui* – *фен-шуй*.

*They do sandwiches on either **baguette** or **croissant**.* (Global Life Style, June 13, 2009).

*Beet salad with green apple and **chèvre**, meanwhile, looks like a million bucks but tastes pathetically bland.* (Global Life Style, June 13, 2009).

*The super-sized, multi-tonal bronzer is perfect for adding colour to the **décolleté**, arms and neck.* (Glow, Summer, 2009).

***Broccoli** salad, moreover, has a weird flavor, but it's better than the cream of **broccoli** soup, which has no flavour.* (Global Life Style, June 13, 2009).

*Seared scallops sit on barely candied yuzu fragments, with fried **nori** shreds and tiny white lemon clouds.* (Global Life Style, June 13, 2009).

Наведені приклади запозичень вказують на факт взаємодії носіїв англійської мови з представниками інших культур, що, в свою чергу, знаходить відбиття у збагаченні словникового складу англійської мови. Взаємодія мов може являти собою різнобічний процес збагачення мовним матеріалом. Це пов'язано із розвитком самого життя, тому що мова є нічим іншим як своєрідним дзеркалом, що відбиває стан та життя людей. Існують різні підходи до характеристики явища МКК. На нашу думку, вирізняються наступні чинники МКК:

1. Сила впливу: інтенсивний вплив, тобто збагачення однієї мови іншою (військові дії, міграція, іншомовна література та преса, шоу індустрія тощо); неінтенсивний вплив (коли спостерігається спад міжнародної активності в економічній галузі що в свою чергу відбивається на туристичній галузі, торгівельній тощо).

2. Вектори впливу: взаємний (розвиток економічних відношень між країнами, міжнародні наукові проекти, туризм і т.д.); односпрямований.

3. За кількістю сторін: безпосередній, опосередкований (через іншу культуру, тобто мову).

Міжкультурна комунікація дуже складна система, елементи якої функціонують у тісному взаємозв'язку, знаходяться в динаміці й змінюються під впливом різних *факторів*. Серед багатой кількості факторів МКК, ми вважаємо доречним вирізнити найголовніші, а саме: форми міжкультурної комунікації та комунікативні бар'єри або комунікативні перешкоди.

Обмін інформацією між представниками різних культур відбувається завдяки спілкуванню індивідумів різних етносів. Матеріальними виразниками цього обміну є лексичні одиниці. Цей факт знаходить своє відбиття у *формах* міжкультурної комунікації, серед яких науковці вирізняють вербальну та невербальну. Стосовно нашого дослідження МКК, як фактору поповнення словникового складу мов, невербальна форма не є значущою, оскільки вона не відбивається у лексичних одиницях і тому, на нашу думку, не викликає інтересу щодо її трактування та розглядання. Збагачення словникового складу мов відбувається саме завдяки вербальній формі комунікації. Тому ми пропонуємо зосередитися саме на цій формі МКК, яка, в свою чергу, відбивається в усному та письмовому (друкованому) видах комунікації.

Але, на нашу думку, доречно зауважити, що ці обидві форми міжкультурної комунікації, в свою чергу, можуть бути поділені на: неопосередковану та опосередковану. Неопосередкована усна форма МКК відбувається у вигляді усного спілкування (тобто розмови) між представниками однієї або різних культур (соціумів) коли інформація надається безпосередньо адресату, або, як зазначають програмісти f2f. Однак, неопосередкована усна форма спілкування між представниками різних культур передбачає вибір тієї чи іншої мови комунікантів. Якщо вибирається мова, яка є іноземною для усіх учасників МКК, це сприяє вирівнюванню позицій комунікантів, але при цьому втрачається здатність висловити національно-специфічну інформацію. Опосередкована усна форма комунікації може відбуватися завдяки інноваційним технологіям (Інтернет, телефону), за допомогою перекладача або білінгва.

Що стосується письмової або друкованої форми МКК, то в цьому випадку можна відзначити: твори літератури, телебачення, газети, Інтернет, письмо тощо. Але, як ми зауважили раніше, цю форму міжкультурної комунікації також можна поділити на неопосередковану та опосередковану. При неопосередкованій письмовій формі МКК індивідум отримує інформацію безпосередньо завдяки своїм здібностям, тобто вмінню читати. А, якщо, інформація надається іноземною мовою – то завдяки знанням мови представників іншої культури. Опосередкована друкована форма міжкультурної комунікації передбачає участь перекладача або білінгва, при цьому точність комунікації залежить від мовної та культурної компетенції останнього.

Оскільки МКК передбачає обмін інформацією між представниками різних культурних етносів, ми вважаємо необхідним визначити певні умови успішної міжкультурної комунікації. На нашу думку, головними умовами можна вважати наступні:

- намір або бажання представників різних культур передати будь-яку інформацію;

- відкритість різних соціумів до пізнання іншої культури;

- кооперація з представниками інших культур;
- використання будь-яких вседоступних засобів інформованості, зокрема Інтернету.

Проте, процес комунікації може мати певні перешкоди, тобто – комунікативні бар'єри під якими, ми, вслід за науковцями, розуміємо фактори, які перешкоджають здійсненню комунікативного акту, або впливають на якість комунікації між представниками різних культур [Зинченко 2008, с. 114; Леонтович 2007, с. 247; Тер-Минасова 2000, с. 34]. Бар'єрами для спілкування можуть буди: незнання мови співрозмовника, мовленнєві помилки комунікантів тощо. Одну із МКК перешкод, а саме незнання мови співрозмовника, ми можемо спостерігати на прикладах де лексичні одиниці іншомовного походження залишають свою первісну форму, що викликає певні труднощі щодо чіткого уявлення та їх розуміння, а також реалії іншомовної культури, які не є нормою для мови-реципієнта. Наприклад, графічне або фонологічне відтворення іншомовних лексичних одиниць потребує тлумачення їх значення, оскільки вони є невідомими чужорідними для носіїв мови-запозичувача.

The mulberry tree 桑 (sāng) is a deciduous tree that has shallow cracks in its bark. (Shenzhen Daily, April 19, 2007).

The form of the adult moth 蚕蛾 (cán é) is interesting. (Shenzhen Daily, April 19, 2007).

The eggs 蚕子 (cán zǐ) grow rapidly, and when the caterpillar emerges it is grayish white in color. (Shenzhen Daily, April 19, 2007).

Стимули, що впливають на процес запозичення можуть бути екстралінгвальними та внутрішньомовними. Мовна система має адаптувати запозичення внаслідок відсутності відповідної лексичної одиниці у мові-реципієнті.

До екстралінгвальних чинників, що останнім часом впливає на процес запозичень, додається Інтернет. Саме він є наймоднішим та найактивнішим засобом спілкування етносів різних культур. Завдяки Інтернет спостерігається підвищення комунікативної активності, тобто на зміну реальному спілкуванню приходить віртуальне. Інтернет забезпечує швидке та ефективне спілкування при якому запозичення стають частиною мови-реципієнта. А, англійська мова, яка є «глобальною мовою», як ніяка інша відчуває це на собі, тому що саме вона є домінуючою у «світовій павутині» Інтернет, що сприяє проникненню до її системи запозичень при спілкуванні цією мовою представниками різних культур.

Завдяки Інтернет та іншим ЗМІ постійно зростає обсяг різноманітної інформації що, в свою чергу, сприяє утворюванню, так званого, інформаційного континуума, бо саме через Інтернет інформація отримує вербальне оформлення. В МКК спостерігається мода на певні слова із будь-яких мов, а Інтернет та засоби масової комунікації (як вже було нами зазначено раніше) - законодавці цієї моди. І підтвердження нашого припущення є зауваження Т.Г. Добросклонської, що «слово у масмедіа має незвичайну вагу: з'явившись одного разу у телевізійній мові або на сторінках преси, воно миттю підхоплюється масовою аудиторією, все глибше просягаючись у рідну мову, яким би чужим спочатку воно не здавалось» [Добросклонская 2005, с. 46]. Вона також додає, що в сучасних умовах вплив радіо та телебачення домінує над книжково-письмовою мовою тому, що саме вони відзначаються такими могутніми «... властивостями масової комунікації, як багаторазова повторюваність та величезне охоплення аудиторії» [Добросклонская 2005, с. 52-53].

Як правило, запозичення відображають ті сфери життя етносу, які є найбільш розвинутими. На сторінках англомовних видань можна зустріти багату кількість нового для лексики англійської мови. Використання англомовними кореспондентами запозиченої лексики пояснюється, в першу чергу, бажанням показати різницю між культурами різних етносів, а також додаткової конотації, яку не може передати синонім англійської мови. Але при цьому, англомовні кореспонденти зазвичай використовують пояснення запозичень, для того щоб більш чіткого переказати зміст культури іншого етносу. Наприклад,

The killing – reportedly linked to Shiroo’s demands for city compensation for car damage caused by a pothole – focused attention on the role of the Japanese mafia, or ‘yakuza’, in the rare shootings here. (Shenzhen Daily, April 19, 2007).

Some people like mahjong, some like angling, and I take joy in reading and writing. (Shenzhen Daily, April 19, 2007).

The traditional pre-wedding party known as the ‘sangeet’ was held at the Bachchan residence in Mumbai. (Shenzhen Daily, April 19, 2007).

Although the pope has apologized for offending Muslims by using the quote to make a theological point, Islamic reaction was swift to condemn its negative characterization of the concept of Jihad, or the holy war. (The St. Petersburg Times, October 10, 2006).

Children play on the swings, old ladies chatter noisily on benches and mothers carry enormous circular lavash bread home to their families. (The St. Petersburg Times, October 10, 2006).

Однак ми вважаємо, що було б не коректно стверджувати, що усі запозичення з’являються у мові саме завдяки ЗМІ та Інтернет, хоча вони і є одним із каналів активної циркуляції лексичних одиниць.

Підводячи підсумок, можна зазначити, що запозичення із однієї мови в іншу показують чим зобов’язані культури мов-реципієнтів культурам мов-донорів. На сучасному етапі, сфери надходження лексичних одиниць іншомовного походження до мови-реципієнта при МКК, можна виділити наступним чином: із сфери гастрономії, економіки, політики, моди, спорту тощо.

У наш час засоби МКК й те, як мова функціонує у цій сфері, наскільки активну участь вона бере, відзначають її стан та розвиток. Запозичення лексичних одиниць в процесі МКК – неминучий процес. Це результат пізнання дійсності та розвитку культури етносу внаслідок культурних та мовних контактів з іншими народами. Історія запозичень – є історією культурних зв’язків етносу в кругообігу століть.

МКК сприяє динаміці мови, а головну роль при цьому відіграють представники мовних соціумів. Для того, щоб до мови проникало як найбільше запозичень, потрібний дуже високий ступінь інтенсивності міжмовних контактів. Але, в процесі МКК, лише певний відсоток повідомляємої інформації розуміється, решта її частина втрачається. І тільки саме життя зможе показати, які із запозичених лексичних одиниць будуть засвоєні мовою, а які залишаться на периферії.

Перспективою дослідження може стати кількісний аналіз лексичних одиниць іншомовного походження щодо країн мов-донорів, періоду надходження або галузі використання запозичених лексичних одиниць.

Література

Добросклонская Т.Г. Роль СМИ в динамике языковых процессов // Вестник МГУ, Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2005. - №3. – С. 38-54.
Зацний Ю.А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. – Львів:

ПАІС, 2007 – 228 с. *Зинченко В.Г.* Межкультурная коммуникация. От системного подхода к синергетической парадигме: учеб. пособие / В.Г. Зинченко, В.Г. Зусман, З.И. Кирнозе. – 2-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2008. – 224 с. *Леонтович О.А.* Введение в межкультурную коммуникацию: Учебное пособие. – М.: Гнозис, 2007. – 368 с. *Малюга Е.Н.* Функциональная прагматика межкультурной деловой коммуникации. Изд. 2-е, доп. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2008. – 320 с. *Маслова В.А.* Лингвокультурология. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с. *Маслова В.А.* Современные направления в лингвистике: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.А. Маслова. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 272 с. *Ряховская Е.М.* Английский язык и английская социокультура во второй половине XX в. // Вестник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – №1. – С. 30-55. *Тер-Минасова С.Г.* Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово/Slovo, 2000. – 624с. *Трофимова З.С.* Dictionary of New Words and Meanings. Словарь новых слов и значений в английском языке / З.С. Трофимова. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2006. – 320 с. *Чередниченко О.* Мовні контакти у сучасному світі // КДУ. Іноземна філологія, 2006. - №40. – С. 4-6. *Jennifer Speake* Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases. - Oxford University Press. – 2008. – 411p. *John Ayto* A Century of New Words. - Oxford University Press. – 2007. – 250p. *Longman Dictionary of Contemporary English.* – Pearson Education Limited. – 2003. – 1950p.

КОВБАСЮК Л.А.

(Херсонський держ. ун-т)

WORTBILDUNG IN DER SMS-KOMMUNIKATION

The article focuses on the linguistic characteristics of the word building in the sms-communication in Modern Germany. It deals with blending and abbreviations in sms. The results can be inferred that the sms-communication has shaped as a new branch of linguistic investigation.

Key words: *sms-communication, word building, blending, clipping, acronyms, Modern Germany.*

Die uns umgebende Welt verändert sich ständig und wird in Form von Wörtern und Texten erfasst. In der heutigen Informationengesellschaft wird der Raum für die Sprache im weiten Sinne Tag für Tag immer kleiner. Die jüngsten Forschungen im informationstechnischen Bereich haben vor allem neue Kommunikationskanäle und Zugänge zu einer Fülle von superschnellen Unterhaltungsangeboten eröffnet. Die Erfindung von dem Computer, dem Internet, Multimedia, Handys usw. hat dazu beigetragen, dass sich diese Kommunikationskanäle zum wohl bedeutendsten Informations- und Kommunikationsmittel des Menschen entwickelt haben.

Ohne mobile Kommunikation per Handy kann man sich das heutige Leben nicht vorstellen. Ein Handy ist nicht nur zum Telefonieren da. Es ist ein Medium mobiler schriftlicher Kommunikation, Plattform für Fotografie, Video, Spiele, Musik, Rundfunk und Internet. Der Short Message Service (SMS) erlaubt kurze Nachrichten mit einem Umfang bis zu 160 Zeichen über das Tastenfeld des Handys zu verschicken. Die auf 160 beschränkte